

“Alle profielen
binnen de
verpleegkunde zijn
essentieel voor het
leveren van
goede zorg.”

Door Diede Smeets, MSc
CANCERCARE 2024;4:23-32

Hervorming van het verpleegkundig beroep

Trefwoorden:

Functiedifferentiatie

Hervorming

Politiek

Taakdifferentiatie verpleegkundige

Wetgeving

Het verpleegkundig beroep wordt hervormd. Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid Frank Vandenbroucke heeft de hervormingen kortgeleden aangekondigd. Als onderdeel van de hervorming is een nieuwe leer- en zorgladder opgesteld, waarin 6 profielen gedifferentieerd zijn op basis van de verschillende opleidingsniveaus van verpleegkundigen. Daarnaast zijn nieuwe definities opgesteld voor het verpleegkundig beroep, krijgen verpleegkundigen meer autonomie én wordt het makkelijker voor verpleegkundigen om verpleegkundige zorg te delegeren naar niet-verpleegkundigen. Elsie Decoene (BVVS en VVRO) vertelt waarom de hervorming er moest komen, wat haar bijdrage aan de hervorming was en welke effecten de hervorming mogelijk zal hebben op de verpleegkundige praktijk.

In mei van dit jaar kondigde Frank Vandenbroucke, Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, aan dat het verpleegkundig beroep hervormd zal gaan worden.¹ Met de aangekondigde hervorming hoopt Vandenbroucke het beroep interessanter en aantrekkelijker te maken en zo de groeiende tekorten aan verpleegkundigen te beteugelen.^{2,3}

EEN TEKORT AAN VERPLEEGKUNDIGEN

De meest recente gegevens van de Planningscommissie bevestigen een trend die zorgverleners al langer zien: het aantal verpleegkundigen is te laag voor de groeiende

zorgvraag. Hierdoor kunnen grote tekorten gaan ontstaan in ziekenhuizen, woonzorgcentra en de thuiszorg.² Onder leiding van de kabinetten van Volksgezondheid en Onderwijs hebben meerdere Interfederale Task Forces onderzoek gedaan naar de toekomst van het beroep van verpleegkundigen. De Interfederale Task Forces hadden elk een eigen onderzoeksvraag en bestonden uit deskundigen die werkzaam zijn in verschillende betrokken sectoren - zoals ziekenhuizen, woonzorgcentra, de eerste lijn en het onderwijs - en vertegenwoordigers van de Belgische verpleegkundigen. Op basis van hun bevindingen hebben de Interfederale Task Forces een aantal aanbevelingen geformuleerd, welke minister Vandenbroucke hebben ondersteund bij zijn hervorming van het verpleegkundig beroep.³

LEER- EN ZORGLADDER

Als onderdeel van de hervorming wil Vandenbroucke een nieuwe leer- en zorgladder invoeren. Met de ladder worden 6 profielen gedefinieerd, die verschillen op basis van het behaalde opleidingsniveau, de klinische verantwoordelijkheden en de mate van autonomie in het werk:

1. zorgkundige (diploma);
2. basisverpleegkundige met 3-jarige HBO5-opleiding;
3. verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg (VVAZ) met 4-jarige professionele bachelor (EFQ 6);
4. gespecialiseerd verpleegkundige met bijkomende specialisatie-opleiding (postgraduaat);

“Door het aanpassen van de zorgladder ontstaat de noodzaak om de voorwaarden het dragen van de titel verpleegkundig specialist te herzien.”

5. verpleegkundig specialist met een academische masteropleiding (EFQ 7);
6. klinisch verpleegkundig onderzoeker (doctoraat – EFQ 8).

Voorheen hadden zowel HBO5 als bachelor opgeleide verpleegkundigen toegang tot dezelfde klinische bevoegdheden. Nu zal onderscheid gemaakt worden tussen verpleegkundigen met deze verschillende opleidingen. Belangrijk hierbij is dat de HBO5-verpleegkundigen die hun opleiding voor september 2023 aangevat hebben, nog steeds dezelfde verpleegkundige handelingen mogen blijven uitvoeren. De titel van basisverpleegkundige is dus pas voor de studenten die gestart zijn met de HBO5 opleiding in academiejaar 2023-2024. De nieuwe lichting basisverpleegkundigen met HBO5 zullen andere bevoegdheden hebben dan hun VVAZ-collega's met een 4-jarige bachelor (EFQ 6) en de huidige HBO5-verpleegkundigen.

Voorlopig wordt enkel in Vlaanderen deze nieuwe opleiding opgestart. In Wallonië wordt nog de 3,5-jarige opleiding aangeboden tot gebrevetteerde verpleegkundige. Vandenbroucke hoopt dat deze duidelijke profielen het verpleegkundig beroep aantrekkelijker zullen maken en dat de verduidelijkte opklimmogelijkheden ervoor zullen zorgen dat verpleegkundigen de beroepsgroep niet verlaten. Het nieuwe systeem maakt het namelijk mogelijk voor verpleegkundigen om door te groeien van een praktisch opgeleide zorgverlener tot wetenschapper. Alle profielen binnen de verpleegkunde zijn essentieel voor het leveren van goede zorg. Een 'skill mix' waarbij zorgprofessionals met verschillende vaardigheden in teamverband zorg leveren, verhoogt aantoonbaar de kwaliteit van de geleverde zorg.⁴

WETSVOORSTEL

Het wetsvoorstel van Vandenbroucke voor de hervorming van het verpleegkundig beroep is in de Kamer goedgekeurd en het Koninklijk Besluit is op 18 mei 2024 gepubliceerd.⁵ Het wetsvoorstel betreft een aantal belangrijke punten.

Nieuwe taken

De grote ontwikkelingen die de afgelopen decennia hebben plaatsgevonden in het werkveld maken een nieuwe definitie van het verpleegkundige takenpakket noodzakelijk. Volgens minister Vandenbroucke moeten nieuwe taken worden toegevoegd zoals:

- verpleegkundige consulten;
- verpleegkundige diagnostiek;
- zorgcoördinatie;
- delegeren van technisch-verpleegkundige verstrekkingen;
- toezicht op de uitvoering van gedelegeerde taken;
- het voorschrijven van verpleegkundige zorg, gezondheidsproducten en geneesmiddelen.

Het wordt makkelijker om zorg te delegeren naar andere mantelzorgers en bekwame helpers. Bekwame helpers zijn geen verpleegkundigen, maar mogen wel bepaalde verpleegkundige handelingen doen.⁶ Personen die als vrijwilliger of tijdens hun werk bepaalde verpleegkundige zorg moeten verlenen kunnen bekwame helper worden, mits deze zorg buiten een zorginstelling plaatsvindt. Denk hierbij aan leerkrachten, kinderverzorgers in het kinderdagverblijf of gezinshulpverleners die aan huis komen. Voorbeelden van handelingen die een bekwame helper – na toestemming van een arts of verpleegkundige – mag uitvoeren, zijn het toedienen van insuline of het legen van een urinezak.

Verpleegkundig specialisten

Door het aanpassen van de zorgladder ontstaat de noodzaak om de voorwaarden het dragen van de titel verpleegkundig specialist te herzien. Om de titel verpleegkundig specialist te dragen moeten verpleegkundigen voortaan naast een opleiding tot verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg ook een masterdiploma in de verplegingswetenschap behalen. Verpleegkundigen die een masterdiploma in de gezondheidswetenschappen hebben gehaald vóórdat het masterdiploma in de verplegingswetenschap bestond, mogen zichzelf ook verpleegkundig specialist noemen.

Van verpleegkundig specialisten wordt verwacht dat ze expert zijn op het gebied van:

- verpleegkundige zorg;
- complexe verpleegkundige zorg;
- de uitvoering van bepaalde medische handelingen.

Wat doet de basisverpleegkundige?

De hervorming van het verpleegkundig beroep bevat onder andere een nieuwe definitie van het beroep van basisverpleegkundige:

“De basisverpleegkundige is aldus een beoefenaar van de verpleegkunde die autonoom kan handelen in minder complexe situaties. In complexere situaties werkt hij binnen een gestructureerd zorgteam in nauwe samenwerking met de VVAZ, of met de arts wanneer er geen VVAZ deel uitmaakt van het zorgteam.”³

Maar wie maakt de beslissing of een situatie complex is? Volgens Vandenbroucke ligt die beslissing bij de VVAZ of arts en is de complexiteit afhankelijk van factoren als

De Belgische Vereniging voor Verpleegkundig Specialisten organiseert verschillende bijeenkomsten en bijscholing waarin nieuwe wet- en regelgeving, en de praktische uitwerking hiervan door verpleegkundigen onder elkaar wordt besproken.

Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de BVVS mededelingen op pagina 40.

AANWIJZINGEN VOOR DE PRAKTIJK

- 1.** Een groeiende behoefte aan verpleegkundigen heeft geleid tot een hervorming van het verpleegkundig beroep door de Belgische overheid.
- 2.** De hervormingen moeten het beroep aantrekkelijker maken voor nieuwe en bestaande verpleegkundigen.
- 3.** Vanaf nu wordt onderscheid gemaakt tussen basisverpleegkundigen met een 3-jarige HBO5-opleiding en verpleegkundigen algemene zorg (VVAZ) met 4-jarige professionele bachelor.
- 4.** De handelingen van verpleegkundigen verantwoordelijk voor algemene zorg worden uitgebreid en er is ruimte om verpleegkundige taken te delegeren aan andere zorgverleners.
- 5.** De titel verpleegkundig specialist mag worden gedragen door verpleegkundigen met een masteropleiding in de verplegingswetenschap.

de benodigde zorg, de zorgplanning en de voorspelbaarheid hiervan, de kenmerken van de patiënt en de samenstelling van het zorgteam.

CONCLUSIE

Met de toenemende vergrijzing zal de toch al hoge werkdruk in de zorg alleen maar verder oplopen. Om aan de groeiende vraag naar verpleegkundigen te voldoen, moet het beroep interessanter en aantrekkelijker worden gemaakt. Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid Frank Vandenbroucke wil dit met zijn hervormingen waar gaan maken.

REFERENTIES

1. Persbericht Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid Frank Vandenbroucke. De hervorming van het verpleegkundig beroep wordt realiteit de krachtlijnen werden goedgekeurd. 8 mei 2024.
 2. Federale overheidsdienst voor volksgezondheid, veiligheid van de voedselketen en leefmilieu. Planningscommissie – medisch aanbod. Te raadplegen via: <https://overlegorganen.gezondheid.belgie.be/nl/advies-en-overlegorgaan/commissies/planningscommissie-medisch-aanbod>.
 3. Persbericht Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid Frank Vandenbroucke. Hervorming van het verpleegkundig beroep. 24 april 2023. Te raadplegen via: <https://vandenbroucke.belgium.be/nl/hervorming-van-het-verpleegkundig-beroep>.
 4. Aiken LH, Sloane D, Griffiths P, et al. Nursing skill mix in European hospitals: cross-sectional study of the association with mortality, patient ratings, and quality of care. *BMJ Qual Saf* 2017;26:559-68.
 5. Federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Belgisch Staatsblad 68211. Te raadplegen via: https://7d10e75804.clvaw-cdnwnd.com/2e282dc6c366b7127553ad618bd398d2/200003240-e0b8ce-0b8e/2024%2005%2018_Wet%20hervorming%20verpleegkunde.pdf.
 6. Federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Bekwame helper. Te raadplegen via: <https://www.health.belgium.be/nl/bekwame-helper>.
-